Rok I. Nr. 5.

Biuletyn

Nauczycielskiego Ogniska Krajoznawczego.

Kraków, ul. Straszewskiego 22. Maj 1932.

Program wykładów

na Kursie Geograficzno Krajoznawczym w Krakowie w dniach od 3—30 lipca 1932.

Dr. Kazimierz Dobrowolski doc. U. J.:

Osadnictwo i kultura wsi polskiej w przeszłości.

Przegląd zagadnień. Najstarsze osadnictwo przed kolonizacją na prawie niemieckiem. Ustrój społeczny i gospodarczy wsi w tej epoce. Najstarsze kształty osad. Znaczenie nazw miejscowych dla historji wsi. Kolonizacja na prawie niemieckiem w XIII i XIV w. Zmiany wywołane tą kolonizacją. Umysłowość i kultura włościan w średnich wiekach. Rozwój gospodarki folwarcznej w XVI w. Przemiany w położeniu prawnem i gospodarczem ludności wiejskiej w XVI—XVIII w. Sprawa reform społecznych w literaturze politycznej XVIII w. Zmiany w położeniu ekonomicznem i prawnem włościan u schyłku Rzeczypospolitej. Położenie włościan po upadku Rzeczypospolitej. Dzieje uwłaszczenia włościan w trzech zaborach. Kultura wsi polskiej w połowie XIX w. Upadek kultury tradycyjnej. Wartości kultury ludowej.

Rola nauczyciela szkół powszechnych w pracy naukowej nad dziejami wsi polskiej. Zbieranie materjałów onomastycznych i toponomastycznych. Archiwa kościelne i gminne. Studja nad kulturą tradycyjną. Wycieczki: Bielany, Tyniec, Piekary, Krzeszowice, Tęczynek, Alwernia, Zalas.

Zagadnienia w związku z wycieczkami: Kształty osad współczesnych jako resztki dawnych form. Układ gruntów, pierwotne typy domów. Rola zamków i klasztorów jako centrów osadniczych i administracyjnych. Analiza grodzisk w Piekarach.

Dr. Rodjon Hochnacki, prof. Szk. Ekonom. Handl. w Krakowie.

Stosunki gospodarcze i społeczne Polski.

Ziemia a człowiek. Przyrodnicze podstawy rozwoju gospodarczego: a) ogólnie, b) Polski, c) Ziemi krakowskiej. Człowiek jako czynnik gospodarczy. Stosunki społeczne wsi i miasta polskiego. Gospodarka rolna, ogrodnicza, hodowlana Polski. Wytwórczość kopalniana, przemysłowa Polski. (Dwa ostatnie tematy na podstawie wycieczek i referatów uczestników kursu). Handel, komunikacje.

Referaty krótkie: Produkcja rolna Polski na tle światowej. Hodowla zwierząt domowych w Polsce. Produkcja surowców przemysłu rolnego Polski (buraki, ziemniaki, jęczmień, chmiel, rośliny włókniste). Źródła energji ich produkcji w Polsce. Przemysł: rolny, hutniczy, metalowy, budowlany, ceramiczny, chemiczny, ludowy i jego znaczenie gospodarcze w Polsce.

Literatura do opracowania referatów:

A. Sujkowski. Geografja ekonomiczna ogólna (Warsz. 1926). St. Srokowski. Geografja gospodarcza Polski (Prace społeczne i polityczne L. 4. Warsz. 1931). Z. Cichocka. Geografja gosp. ziem polskich Warsz. 1929. J. Cezak. Geografja gosp. Wyd. III. Warsz. 1929. A. Gołębiowski. Geografja gosp. ogólna Warsz. 1929. M. Gumplowicz. Geografja gosp. Warsz. 1927. K. Bzowski. Nauka o Polsce współczesnej Warsz. 1929. St. Pawłowski - Bystroń - Peretiatkowicz. Polska współczesna Lwów 1926. Wąsowicz - Zierhoffer. Świat w cyfrach Lwów 1931. S. Romer. Atlas Polski współczesnej.

Wycieczki: Mydlniki - Balice (pół dnia). Wieś, dwór, gosp. rolne doświadczalne, hodowla rasowego bydła i koni, gosp. mleczna. Chrzanów (1 dzień). Fabryka lokomotyw, „Stella" fabryka ceramiczna (piece, szamoty), kolonja robotnicza. Skawina (1 dzień). Fabryka cykorji Franka, uprawa cykorji, rafinerja ropy naftowej „Griffel". Fabryka porcelany. Borek Fałęcki (pół dnia). „Solvay" fabryka sody, huta żelazna. Kraków. Ogrody warzywne podmiejskie, fabryki: Zieleniewskiego, Piaseckiego, garbarnia, „Ziarno", wapienniki i cementownie, stacja towarowa.

Klimaszewska Jadwiga, asyst. U. J.

Etnografja Polski.

Materjał etnografji. Kierunki badawcze. Metody etnologiczne. Cel nauk etnologicznych i pożytek z nich płynący. Początki i rozwój nauk etnologicznych w Polsce. Stan obecny. Szczegółowy przegląd ważniejszych zjawisk z zakresu ludowej kultury materjalnej: gospodarka ludowa, technologja, odzież, budownictwo, transport i komunikacje, duchowej: wiedza ludowa, medycyna, wierzenia, praktyki magiczne, wróżby, sztuka, literatura, społecznej: zwyczaje doroczne, rodzinne, domowe, gospodarskie, towarzyskie, prawne. Źródła naszej wiedzy o kulturze ludowej: materjał żywy, prace drukowane, muzea. Ugrupowanie etniczne ludu polskiego. Krótka charakterystyka grup.

Wycieczki: Bronowice, Zielonki, Modlnica, Zakamycze.

Zagadnienia związane z wycieczkami: sposób przeprowadzenia badań etnograficznych w terenie, budownictwo Krakowa, strój krakowski, zwyczaje ludowe.

Leopold Węgrzynowicz, prof. Gimn. VII. w Krakowie jako kierownik kursu wygłosi dodatkowo wykład o pracy w kołach krajoznawczych młodzieży szkolnej i zapozna uczestników kursu z najważniejszemi zabytkami i muzeami Krakowa.

Rudolf Hajnos, Kier. Szk. Ćw.

Uwagi na temat wykładów z zakresu metodyki krajoznawstwa.

Tak, jak podstawą zrozumienia mapy jest zrozumienie poszczególnych elementów wchodzących w skład krajobrazu, tak samo podstawą krajoznawstwa jest poznanie poszczególnych elementów, które składają się nie tylko na krajobraz, ale pozwalają też odczytać życie w danej miejscowości. Zadaniem zatem krajoznawstwa jest „widzieć" wszystko w danej miejscowości i umieć to odczytać tak, jak niejedno potrafimy odczytać z mapy.

Wychodząc z tego założenia, sądzę, że program wykładów metodyki krajoznawstwa powinien obejmować metodykę opracowań poszczególnych zagadnień, zawartych w „Programie ministerjalnym" dla klasy trzeciej i czwartej np.: domostwa, zajęcie mieszkańców, handel, drogi, wymiany produktów, instytucje, szkoła, gmina, urząd gminny, spółdzielnie, domy ludowe, poczta, szpital, kościół, parafja.

W związku z temi pogadankami musi pozostawać nauka przyrody, historji, języka polskiego, rachunków, rysunków, słowem nauka krajoznawstwa powinna być ujęta koncentrycznie około pewnych zagadnień, mających wartość życiową. W klasie czwartej krajoznawstwo obejmie już szerszy zakres, w którym to znajomość własnej gminy, powiatu i województwa musi zająć dominujące miejsce. Umiejętność czytania w najbliższej okolicy ułatwi orjentowanie się w rzeczach dalszych. Program szczegółowy rozwinę zależnie od ilości godzin, które będę miał na kursie. W programie muszą być też uwzględnione wycieczki, celem zaznajomienia słuchaczy z okolicami Krakowa i metodyką wycieczek z dziećmi szkoły powszechnej.

Kierownictwo Kursu Geograficzno—Krajoznawczego w Krakowie zawiadamia, że do dnia 10. czerwca zgłosili się i zostali przyjęci na Kurs P. P.: Brzezińska Zofja, Bułyk Eugeniusz, Domżałowa Marja, Dymowska Jadwiga, Gawłówna Franciszka, Grabska Helena, Grynfeldówna Chaja, Grzybowska Wanda, Hexiówna Ludwika, Hyżanka Marja, Jaguczakówna Janina, Jastrzębski Wawrzyniec, Klimowska Zuzanna, Kondratiukówna Olga, Krajewska Janina, Lech Leon, Motkówna Stefanja, Mrozkówna Marja, Niepsujówna Michalina, Olszanecka Irena, Pawlik Karol, Pieńkowska Jadwiga, Pieńkowska Zofja, Płacheta Józef, Prokopowa Józefa, Przyborowska Marja, Skowrońska Eleonora, Skórzewska Cecylja, Styblowa Marja, Styrnalska Janina, Sypowska Helena, Tokarzówna Ewa, Trąbczyńska Ewarysta, Waśkówna Zofja, Wąs Zygmunt, Wycisłówna Wanda. Wykłady odbywać się będą na Wawelu w lokalu Wyższych Kursów Nauczycielskich, tam również będą uczestnicy Kursu korzystać z internatu i kuchni.

Kurs rozpocznie się dnia 8. lipca Mszą Św. w katedrze wawelskiej.

Wszystkich Uczestników Kursu proszę, aby zapoznali się z jednym z podręczników geografji gospodarczej i żeby zebrali odpowiedzi na jeden przynajmniej kwestjonarjusz, spisali doroczne zwyczaje ludowe istniejące w tej miejscowości, w której uczą, opisali zasadnicze typy domów we wsi i okolicy oraz strój ludowy. Materjał w ten sposób zebrany będzie tematem pogadanek i ćwiczeń w czasie kursu.

Tych, którzy do zgłoszenia się nie użyli odpowiedniego formularza, proszę, aby wypisali potrzebne dane na załączonym formularzu i zaznaczyli wyraźnie, czy będą korzystać z internatu i wspólnej kuchni. Wypełniony formularz należy odesłać pod adresem: Kierownictwo Kursu Krajoznawczego Kraków, Oleandry 5 Miejski Dom Wycieczkowy.

Leopold Węgrzynowicz
kierownik kursu.

Drukarnia „Nowin Krajozn." Kraków, Straszewskiego 22.